

Kaders werkwijze certificerende en validerende autoriteiten

Er zijn drie routes om tot valide exameninstrumenten te komen. In route 1 en route 3 is hierbij sprake van externe betrokkenheid van certificerende en validerende (onafhankelijke) autoriteiten. Een externe autoriteit toetst en beoordeelt aan de hand van de norm voor valide exameninstrument of:

1. een instantie¹ voldoet aan de eisen van de norm en daarmee het 'stempel' gecertificeerde instantie krijgt (route 1);
2. een exameninstrument voldoet aan de producteisen van de norm en daarmee 'het stempel' extern gevalideerd exameninstrument krijgt (route 3).

Deze notitie geeft de kaders aan waarbinnen certificering (route 1) en validering (route 3) plaatsvinden.

Wie zijn de autoriteiten die certificeren en valideren?

Alleen hiervoor geselecteerde autoriteiten² kunnen certificeren en valideren. Deze autoriteiten hebben aangetoond dat zij en de deskundigen die zij inzetten te voldoen aan de aan hen gestelde basiseisen

Instanties die zich willen laten certificeren of instrumenten willen laten valideren kiezen en nemen zelf contact met (één van de) autoriteiten op. De certificerende autoriteit werkt in opdracht van de betreffende instantie.

De lijst met autoriteiten is beschikbaar via de Stichting Valide Exameninstrumenten MBO (hierna: de stichting).

Kaders waarbinnen certificering en validering plaatsvinden

In de basiseisen is opgenomen dat certificering en validering plaatsvinden via een hiervoor vastgestelde procedure. De certificerende autoriteit heeft/ontwikkelt daarnaast zelf een werkwijze waarbij zichtbaar is welk onderdeel door wie uitgevoerd wordt. De procedure uit de basiseisen is ingevuld middels onderstaande kaders. De kaders gaan over de toetsing, steekproef, mogelijke toetsingsuitkomsten en geldigheidsduur.

¹ Dit kunnen zowel examenleveranciers als scholen zijn.

² In de overgangperiode geselecteerd door de kwartiermaker Validering Examens mbo, in de structurele situatie door de Stichting Valide Exameninstrumenten MBO.

Toetsing: aan de hand van de norm voor valide exameninstrumenten

De toetsing en beoordeling worden door de certificerende en extern validerende autoriteit uitgevoerd op basis van de norm voor valide exameninstrumenten.

Deze norm geeft een zekere ruimte voor interpretatie en nadere uitwerking. Dat maakt dat de instantie die wordt geaudit op transparante en traceerbare wijze moet kunnen aangeven vanuit welke overwegingen zij zijn gekomen tot de interpretatie en nadere uitwerking van de beschikbare ruimte. De deskundigen van de certificerende autoriteit moeten dan beoordelen of de interpretatie en nadere uitwerking BINNEN beschikbare ruimte heeft plaatsgevonden.

Certificering vindt plaats aan de hand van:

- een audit op de proces- en organisatie-eisen uit de norm voor valide exameninstrumenten door hiervoor deskundige auditoren en;
- een audit op de producteisen voor valide exameninstrumenten door middel van een steekproef op geselecteerde instrumenten. De audit op de producteisen wordt gedaan door één of meerdere toetstechnische en inhoudelijk deskundigen. De randvoorwaarden die gesteld zijn aan de steekproef worden hieronder toegelicht.

Een audit bestaat uit een review van de beschikbare documentatie (en indien van toepassing de uitgevoerde zelfevaluatie) en een locatieonderzoek om in de praktijk vast te stellen dat aan de eisen wordt voldaan. De autoriteit vult de exacte werkwijze - mogelijk in overleg met de te certificeren instantie - zelf nader in.

Validering vindt plaats aan de hand van:

- Een audit op de producteisen voor valide exameninstrumenten voor elk individueel exameninstrument dat wordt aangeboden voor externe validering. De audit op de producteisen wordt gedaan door één of meerdere toetstechnische en inhoudelijk deskundigen.

Steekproef exameninstrumenten bij certificering

Bij de certificering van een instantie zal door een certificerende autoriteit een steekproef worden uitgevoerd. Het betreft een steekproef op het totaal aantal beschikbare exameninstrumenten voor de herziene kwalificaties van de betreffende instantie. Die worden getoetst aan de producteisen uit de norm voor valide exameninstrumenten.

De werkwijze van de instantie en de daarbij gehanteerde uitgangspunten en werkprincipes hebben (mogelijk) invloed op de wijze waarop de selectie van de steekproef plaatsvindt. Aangeraden wordt om (bijvoorbeeld tijdens de procesaudit) deze werkwijze door de instantie aan de certificerende autoriteit te laten toelichten. Een dergelijke toelichting kan waardevolle inzichten opleveren om te komen tot een goede (efficiënte en effectieve) aanpak voor het selecteren van de te beoordelen instrumenten.

De randvoorwaarden bij de steekproef zijn:

1. De steekproef betreft 25 procent van het totaal aantal beschikbare exameninstrumenten voor de herziene kwalificaties van de betreffende instantie met een minimum van vijf exameninstrumenten.
2. Er vindt een **selecte** steekproef plaats. In de regel construeren de instanties verschillende exameninstrumenten uit één bron (bijvoorbeeld de examenmatrijs). De selectie ten behoeve van de steekproef moet tenminste exameninstrumenten bevatten uit alle gebruikte bronnen. Het ligt daarbij vervolgens voor de hand dat met name de toetstechnische beoordeling zich in hoofdzaak richt op de bron(nen).
3. Er vindt daarnaast (indien mogelijk) variatie plaats op:
 - a. sector
 - b. niveau
 - c. soort exameninstrument (bijvoorbeeld kennisexamen/proeve van bekwaamheid)
 - d. valide exameninstrumenten met vaste examenopdrachten en valide exameninstrumenten met examenopdrachten + instructie voor scholen om zelf opdrachten (deels) te vervangen.³
4. De te certificeren instantie levert voor het maken van de selectie hiervoor alle benodigde informatie aan bij de certificerende autoriteit.
5. Indien exameninstrumenten na toetsing aan de producteisen uit de norm voor valide exameninstrumenten niet voldoen zal de steekproef maximaal één keer vergroot worden door het toetsen van vergelijkbare exameninstrumenten die volgens dezelfde systematiek ontwikkeld zijn.
6. Bij een hernieuwde certificering (iedere 3 jaar, zie paragraaf over geldigheidsduur) worden indien mogelijk andere exameninstrumenten voor de steekproef gekozen.

Drie mogelijke toetsingsuitkomsten

De autoriteit voert toetsing en beoordeling ontwikkelingsgericht uit. Dat wil zeggen dat er - tot op zekere hoogte - ruimte wordt geboden voor herstel en verbetering. De toetsing bij de certificering van de instantie of externe validering van het exameninstrument kan leiden tot drie mogelijke oordelen:

1. Er is volledig voldaan aan de van toepassing zijnde eisen uit de norm. 'Het stempel' 'gecertificeerde instantie', respectievelijk 'extern gevalideerd exameninstrument' wordt afgegeven door de autoriteit.
2. Er zijn 1 of meerdere verbeterpunten geconstateerd die certificering/externe validering niet in de weg staan. Het 'stempel' 'gecertificeerde instantie', respectievelijk 'extern gevalideerd exameninstrument' kan worden afgegeven door de autoriteit. Hierbij geldt:
 - a. de instantie stelt een verbetervoorstel op en legt dit voor aan de autoriteit, die dit moet accorderen en waar nodig aangeeft wat de betrokkenheid is van de autoriteit bij het implementeren van het voorstel;

³ In de *publicatie Toepassing Valide Exameninstrumenten* nader ingegaan op dit onderscheid.

- b. de autoriteit kiest er daarbij voor om:
 - i. te certificeren *nadat* de autoriteit heeft kunnen vaststellen dat het verbetertraject heeft geleid tot de gevraagde verbeteringen. Wordt niet voldaan aan de gevraagde verbeteringen dan is de ultieme consequentie dat er geen certificering volgt;
 - ii. te certificeren *voorafgaand* aan het verbetertraject met daarbij de additionele eis dat de instantie de resultaten van het verbetertraject doorvoert en de ultieme mogelijkheid om de certificering in te trekken indien het verbetertraject niet leidt tot de gevraagde verbeteringen.
3. Er is niet voldoende voldaan aan de van toepassing zijnde eisen uit de norm. Dit kan voortkomen uit:
 - a. teveel verbeterpunten;
 - b. een fatale fout.

‘Het stempel’ ‘gecertificeerde instantie’, respectievelijk ‘extern gevalideerd exameninstrument’ wordt niet afgegeven door de autoriteit. De instantie kan verbetering(en) doorvoeren en vervolgens opnieuw opgaan voor certificering of externe validering.

Welke van de drie oordelen wordt gekozen of welke “cesuur” hierbij wordt toegepast, definieert de autoriteit in de eigen werkwijze.

De certificerende/validerende autoriteit vult zelf in hoe een toetsingsrapportage en ‘het stempel’ eruit zien. Gecertificeerde instanties kunnen gepubliceerd worden in een register van de betreffende autoriteit en in de toekomst in een register bij de stichting.

Geldigheidsduur

De geldigheidsduur van een certificering van een instantie (route 1) en de validering van een exameninstrument (route 3) ziet er als volgt uit:

De geldigheidsduur van de certificering

- Gecertificeerde instanties zijn gecertificeerd voor een periode van drie jaar. Voordat de lopende certificering afloopt vindt hercertificering plaats;
- Tussentijdse wijzigingen in proces en organisatie, dan wel aanpassingen als gevolg van veranderingen in wet- en regelgeving, geeft de instantie door aan de certificerende autoriteit. Daarbij stelt de certificerende autoriteit vast of:
 - de wijziging wel of geen invloed heeft op de certificering en welke actie er eventueel nodig is om certificering te behouden;
 - bij een majeure wijziging maakt de autoriteit met de instantie afspraken over te ondernemen acties. Ultieme consequentie is dat de instantie opnieuw het certificeringstraject (geheel of gedeeltelijk) moet doorlopen.

Indien een certificerende autoriteit via een andere weg informatie over (mogelijke) wijzigingen of klachten rondom een gecertificeerde instantie ontvangt, neemt de autoriteit

hierover contact op met de betreffende instantie. Hierbij wordt vervolgens bovenstaande werkwijze gevolgd.

De geldigheidsduur van extern gevalideerd exameninstrument

Een exameninstrument is valide totdat:

- er een wijziging wordt aangebracht in het instrument. De publicatie *Toepassing valide exameninstrumenten* geeft meer informatie over de werkwijze bij het wijzigen van een instrument;
- het instrument niet meer voldoet aan de vigerende norm voor valide exameninstrumenten.